

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА  
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ  
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ  
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК ХЯМЕ  
(ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА)  
СІЛЕЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У КАТОВИЦЯХ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)  
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)  
УНІВЕРСИТЕТ НОРД (КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ)  
МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ІНКЛЮЗІЇ

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародної науково-практичної конференції  
**СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ:  
УСПІШНІ УКРАЇНСЬКІ ТА ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ**

11 листопада 2025 року, м. Київ

**УДК 376.1 + 371.3 + 37.018.1**

Збірник тез наукових доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний дизайн інклюзивного навчання: успішні українські та зарубіжні практики» 11 листопада 2025 року. Київ: Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, 2025. 288 с.

Друкується за рішенням Вченої ради Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка  
Протокол № 12 від 19.11.2025 р.

**РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**

Олена МАРТИНЧУК, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

Тетяна СКРИПНИК, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор психологічних наук, професор.

Ірина МУЗИЧЕНКО, заступник декана з наукової роботи та міжнародної діяльності Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук.

Галина ВАСИЛЬЄВА, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

Ганна СУПРУН, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат психологічних наук.

Тетяна ХОМИК, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

У збірнику тез наукових доповідей представлено результати досліджень, аналітичні матеріали й практичні напрацювання учасників конференції щодо розвитку інклюзивної освіти в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. Матеріали висвітлюють формування інклюзивного освітнього середовища, систему підтримки дітей з особливими освітніми потребами, організацію соціально-психологічного супроводу та сучасні підходи до проектування інклюзивного простору. Представлені напрацювання сприяють обміну досвідом, поширенню ефективних практик та професійному зростанню фахівців у сфері інклюзивної освіти.

© Факультет психології, соціальної  
роботи та спеціальної освіти

## ЗМІСТ

## СЕКТОРАЛЬНА ДИСКУСІЯ 1.

ДИЗАЙН ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ПРОСТІР  
ДЛЯ РОЗВИТКУ ВСІХ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ*J. Szymczakowska, K. Węsierska*AFFIRMATIVE STUTTERING THERAPY IN ACTION: POLISH  
EXPERIENCES WITH THE CARE MODEL AND CAMP DREAM. SPEAK. .... 14*O. Jauer-Niworowska, M. Kurowska*MEETINGS OF THE PATIENTS' CLUB OF SPEECH-LANGUAGE THERAPY  
CENTRE AT THE UNIVERSITY OF WARSAW – OPPORTUNITY TO  
SUPPORT PROCESSES OF INCLUSION AND COMMUNICATION ADULTS  
WITH NEUROGENIC SPEECH-LANGUAGE DISORDERS ..... 17*Н. М. Бабич*УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН ПІДРУЧНИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ  
ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У  
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ..... 18*М. М. Бакалюк, І. І. Чаговець*ВІД БАР'ЄРІВ ДО НАВЧАННЯ: ЯК ВЕТЕРАНСЬКИЙ ДОСВІД СТАЄ  
МОДЕЛЛЮ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ..... 20*І. В. Білецька, О. О. Самороковська*РОЛЬ ТА ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ У  
СИСТЕМІ КВАЛІФІКОВАНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ  
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ..... 22*А. К. Бровченко*ЕМОЦІЙНА ЕКОЛОГІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ПРОСТОРУ ТА ЇЇ РОЛЬ У  
ПІДТРИМЦІ ДІТЕЙ ІЗ КОМУНІКАТИВНИМИ ТРУДНОЩАМИ ..... 25*О. В. Гаєвська*ЦИФРОВА ЕКОСИСТЕМА ЯК ПРОСТІР ДЛЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ:  
ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФОРМУВАННЯ ПАМ'ЯТІ УЧНІВ ІЗ РАС ..... 27*Р. В. Горбіль*ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ  
ДИЗАЙНУ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ..... 29*Е. А. Данілавічюте*РОЛЬ КУЛЬТУРИ ІНКЛЮЗІЇ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ  
ФАХІВЦІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ  
ПОТРЕБАМИ ..... 31*К. Зубріліна*ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО  
СЕРЕДОВИЩА КАМ'ЯНСЬКОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВ №2 ..... 33

6. Kurowska M. Kształtowanie się zachowań komunikacyjnych u dzieci z uszkodzeniami i/lub dysfunkcjami ośrodkowego układu nerwowego. Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa. 2016. 274 str.

7. Kurowska M. Terapia logopedyczna dzieci z zaburzeniami rozwoju mowy i języka pochodzenia korowego. Logopeda w placówkach oświatowych – rozwiązania systemowe, [w:] Metody terapii logopedycznej (red.) Domagała A., Mirecka U., Wydawnictwo UMCS, Lublin, 2018. s. 1003-1023.

8. Kurowska M. Diagnoza i terapia w przypadku zaburzeń rozwoju mowy i języka pochodzenia korowego. [w:] Logopedia przedszkolna i wczesnoszkolna (red.) A. Domagała, U. Mirecka, Harmonia Universalis, Gdańsk, 2021. s. 438-453.

9. Simplican S. C., Leader G., Kosciulek J., Leahy M. Defining social inclusion of people with intellectual and developmental disabilities: An ecological model of social networks and community participation. *Research in Developmental Disabilities*, 38, 2015. s. 18–29.

10. Szumski G. Wokół edukacji włączającej. Wydawnictwo APS, Warszawa. 2010. 239 str.

**Н. М. Бабич, м. Київ**  
[n.babych@kubg.edu.ua](mailto:n.babych@kubg.edu.ua)

## **УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН ПІДРУЧНИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ**

Сучасні освітні реформи в Україні спрямовані на забезпечення рівного доступу до якісного навчання для всіх дітей, незалежно від індивідуальних можливостей і потреб. Одним із ключових документів реалізації цього завдання є підручник – основний засіб організації навчального процесу, який для дітей з особливими освітніми потребами стає не лише джерелом знань, а й засобом комунікації, соціальної адаптації та розвитку самостійності.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває застосування принципів універсального дизайну навчання, які забезпечують створення підручників зрозумілих, доступних і привабливих для кожного учня [4; 5].

Водночас у ширшому контексті постає питання оновлення теоретичних і практичних засад підручникотворення в умовах загальної інформатизації освіти. Дані міжнародних досліджень (PISA-2018) демонструють, що сучасні діти сприймають навчальний матеріал швидко, фрагментарно, переважно візуально. Звідси випливає висновок: сучасний підручник має бути мультимедійним, полімодальним, коротким за текстом, але насиченим науково обґрунтованою і цікавою інформацією, з ілюстраціями, схемами і відеоматеріалами [1]. Підручник майбутнього, на думку дослідників (Н. Гупана, Т. Засекіна, О. Пометун, О. Топузов та ін.), має забезпечувати персоналізацію навчання, можливість

самоконтролю та самонавчання, а також поєднувати друкований і цифровий формати [2; 3]. Відтак, важливим є необхідності реформування української системи підручникотворення, оновлення нормативної бази та наближення до стандартів ЄС.

Саме тому фінський досвід у цій сфері, зокрема практика видавництва Otava, є показовим прикладом реалізації філософії універсального дизайну в навчальній літературі. Як зазначає Марієлла Маякіля – керівниця дизайнерського відділу Otava, головним принципом сучасної підручника є «доступність, якість, актуальність» [6]. Структура фінських підручників відрізняється логічністю, повторюваністю елементів і передбачуваністю розміщення інформації. Це дозволяє дітям із різними рівнями розвитку легко орієнтуватися у матеріалі, відчувати менше навантаження та підтримувати відчуття успішності. Ключовим елементом дизайну фінських підручників є навігація, а саме візуальна підтримка змісту [7].

Тому важливим кроком до сучасних підручників для дітей з особливими освітніми потребами в Україні є впровадження принципів універсального дизайну в підручники для загальноосвітніх шкіл. Це автоматично зробить підручник доступнішим для більшості учнів, включно з тими, хто має труднощі у навчанні (наприклад, учні з дислексією, з порушеннями зорової функції та ін.), і дозволить більше зусиль фахівців спеціальної освіти спрямувати на розробку необхідних спеціальних підручників. Універсальний дизайн передбачає створення, наприклад, модульних навчальних матеріалів, які враховуватимуть різний темп та особливості сприймання інформації, розроблення мультимодульних форматів (поєднання друкованої і цифрової версії з аудіо- і жестовою підтримкою) та ін.

Важливо наголосити, що створення підручників у Фінляндії є спільною роботою вчителів, методистів, дизайнерів, психологів і самих учнів. Саме на етапі розроблення і апробації матеріалів відбувається корегування макету: добір оптимальних кольорів, шрифтів, розміщення тексту, ілюстрацій.

Тому важливим напрямом в Україні є створення авторських колективів, а саме міждисциплінарних команд: педагог, науковець, фахівець спеціальної освіти, дизайнер. Завдяки такій співпраці, наукова точність змісту (від науковця) поєднуюватиметься з практичним розумінням викладання певної дисципліни (від педагога), а спеціалізовані знання про бар'єри у навчанні (від фахівця спеціальної освіти) будуть одразу втілені у чіткому, логічному та інтуїтивно зрозумілому дизайні (від дизайнера). Такий синергетичний підхід є ключем до створення не просто адаптованих версій, а по-справжньому універсальних підручників. Вони будуть гнучкими, здатними задовольнити потреби максимально широкої аудиторії учнів та ефективно підтримувати освітню траєкторію кожної дитини в умовах інклюзивного класу, мінімізуючи розрив між загальною та спеціальною освітою.

Водночас універсальний дизайн не виключає необхідності створення спеціальних підручників, розроблених фаховими авторськими колективами для учнів із різними освітніми потребами. Зокрема, це підручники з української

жестової мови, розвитку мовлення, слухового сприймання, а також навчальні матеріали для дітей з інтелектуальними порушеннями та іншими освітніми потребами. Такі видання мають поєднувати універсальні принципи доступності із цілеспрямованим дидактичним змістом, адаптованим до конкретних освітніх потреб.

Українська система освіти має всі передумови переходу від концепції «адаптації» до концепції «універсальності», створюючи навчальні матеріали, що є зрозумілими, привабливими та мотивуючими для кожної дитини, незалежно від її освітніх можливостей.

### Список використаних джерел:

1. Алексеева С. Дидактичні ідеї підручникотворення в умовах інформатизації освіти. *Проблеми сучасного підручника*, 2021. №27. С. 6–14. <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2021-27-6-14>
2. Пригодій М., Кільдеров Д. Соціально-психологічні аспекти створення електронного підручника. *Проблеми сучасного підручника*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2021. Вип. 27. С. 98–103.
3. Топузов О. Компетентнісні засади сучасного підручникотворення. *Український педагогічний журнал*, 2015. №3. С. 36–47.
4. CAST. Universal Design for Learning Guidelines, version 2.2. Wakefield, MA : CAST, 2018. Режим доступу: <https://udlguidelines.cast.org>.
5. Meyer A., Rose D. H., Gordon D. Universal Design for Learning: Theory and Practice. Wakefield, MA : CAST Professional Publishing, 2014. Режим доступу: <https://www.cast.org/books-media/universal-design-for-learning-meyer-rose-gordon>
6. Mäkilä M. Finnish Textbook Design: Clarity, Simplicity, Modernity. Helsinki : Otava Publishing Company Ltd., 2023. Режим доступу: <https://otava.fi/en/>
7. Pyykkö R. Design for Learning: The Finnish Approach to Educational Materials. Helsinki : Finnish National Agency for Education, 2020. Режим доступу: <https://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications>

**М. М. Бакалюк, м. Ірпінь**  
*bakaliuk@ukr.net*  
**І. І. Чаговець, м. Київ**  
*team@terra-integrity.info*

## ВІД БАР'ЄРІВ ДО НАВЧАННЯ : ЯК ВЕТЕРАНСЬКИЙ ДОСВІД СТАЄ МОДЕЛЮ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Підтримка, прийняття, доступність і діалог є ключовими чинниками процесу відновлення ветеранів, що водночас відображають основні принципи інклюзивної освіти. Згідно з Глобальним звітом ЮНЕСКО з освіти *GEM Report 2020 «Inclusion and Education: All Means All»*, інклюзія розпочинається з усунення бар'єрів у